

جامعہ شناسے سبک زندگی

.. مؤلفان:

محسن نیازی | محمد کارکنان نصرآبادی

سرشناسی: نیازی، محسن، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور: جامعه‌شناسی سبک زندگی / مولفان محسن نیازی،
میدان کارکنان نصر آبادی،
مشخصات نشر: تهران: سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران،
مؤسسه نشر شهر، ۱۳۹۴
مشخصات فیزیکی: ۲۰۸
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۸-۹۲۹-۲
وضعیت فهرست‌نویسی: فیه
موضوع: شیوه زندگی
موضوع: شیوه زندگی -- جنبش‌های مذهبی -- اسلام
شناسه افزوده: کارکنان نصر آبادی - ۱۳۵۰ -
شناسه افزوده: مؤسسه نشر شهر
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ج ۲ / ن HQ۲۰۴۲
رده‌بندی دیویی: ۳۰۶/۴
شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۹۳۲۵۶

جامعه‌شناسی سبک زندگی

مؤلفان: محسن نیازی، محمد کارکنان نصر آبادی

ناشر:

مؤسسه نشر شهر

نوبت و تاریخ چاپ:

اول - ۱۳۹۴

شمارگان:

۱۰۰۰ نسخه

آماده‌سازی و چاپ:

مؤسسه نشر شهر

شابک:

۹۷۸-۹۶۴-۲۳۸-۹۲۹-۲

بها:

۱۴۰۰ تومان

آدرس ناشر:

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بلوار آفریقا،
رو به روی بارک سوار بی‌هقی، پلاک ۶

www.nashreshahr.com

مرکز چاپ:

۸۸۴۰۹۱۱۲ - ۸۸۴۲۱۹۰۶

انتشر شهر

همه حقوق
محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار | ۹

فصل نخست، کلیات | ۱۱

مقدمه | ۱۳

مفهوم سبک زندگی در علوم اجتماعی | ۱۳

ویژگی‌ها و عناصر مشترک سبک زندگی | ۱۹

مؤلفه‌های سبک زندگی | ۲۲

سبک زندگی سنتی | ۲۳

سبک زندگی نیمه‌سنتی | ۲۳

سبک زندگی مدرن | ۲۳

شاخص‌های سبک زندگی | ۲۴

عوامل شکل‌گیری و تحول سبک زندگی | ۲۵

انقلاب تلویزیون | ۲۶

آغاز کودک‌سالاری | ۲۷

حکومت زنان | ۲۷

انقلاب اتومبیل | ۲۸

تولد آشپزخانه مدرن | ۲۸

انقلاب مسکن | ۲۹

انقلاب هنر | ۳۰

فصل دوم، نظریه پردازان سبک زندگی | ۳۱

مقدمه | ۳۳

نظریه پردازان سبک زندگی | ۳۳

تورشتاین ویلن | ۳۳

ماکس وبر | ۳۷

جورج زیمل | ۴۰

پیر بوردیو | ۴۳

آنتونی گیدنز | ۴۹

آلفرد آدلر | ۵۴

اروین گافمن | ۵۸

رویکردهای محافظه کارانه و انتقادی در سبک زندگی | ۶۱

الف) دیدگاه محافظه کارانه | ۶۱

ب) دیدگاه انتقادی | ۶۲

فصل سوم، هویت اجتماعی و سبک زندگی | ۶۵

مقدمه | ۶۷

هویت | ۶۷

هویت اجتماعی | ۶۸

هویت اجتماعی و سبک زندگی | ۷۱

فصل چهارم، فرهنگ، جهانی شدن و سبک زندگی | ۷۹

مقدمه | ۸۱

فرهنگ | ۸۱

جهانی شدن | ۸۳

ابعاد جهانی شدن | ۸۴

ویژگی‌های جهانی شدن | ۸۵

فرهنگ و جهانی شدن | ۸۶

فرهنگ، جهانی شدن و سبک زندگی | ۸۸

فصل پنجم، رسانه‌های نوین ارتباطی و سبک زندگی | ۹۷

مقدمه | ۹۹

رسانه‌های نوین ارتباطی | ۹۹

رسانه‌های گروهی و سبک زندگی | ۱۰۱

نظریه‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی و سبک زندگی | ۱۰۲

رسانه‌های نوین ارتباطی و گروهی و سبک زندگی | ۱۰۵

الف) تلویزیون و سبک زندگی | ۱۰۵

ب) اینترنت و سبک زندگی | ۱۰۷

ج) فیس بوک و سبک زندگی | ۱۱۴

د) تلفن همراه و سبک زندگی | ۱۱۷

عوامل مؤثر بر اعتیاد به تلفن همراه | ۱۱۸

گرایش به ارتباط با جنس مخالف | ۱۱۹

احساس تنهایی و افسردگی | ۱۲۰

ب) دینداری | ۱۵۴

سبک زندگی و دینداری | ۱۵۵

نظریات تعامل دین و سبک زندگی | ۱۵۷

جایگاه دین در فرایند شکل گیری سبک زندگی | ۱۶۲

فصل نهم، سبک زندگی در قرآن کریم | ۱۶۷

مقدمه | ۱۶۹

اصول رستگاری در اسلام | ۱۶۹

الف) ایمان | ۱۶۹

ب) عمل صالح | ۱۷۲

ج) سفارش کردن به حق «وَتَوْاصُوا بِالْحَقِّ» | ۱۷۲

د) صبر و شکیبایی | ۱۷۴

سطوح سبک زندگی مؤمنان در قرآن | ۱۷۷

الف) سبک زندگی فردی | ۱۷۷

۱. تغذیه و خوراک | ۱۷۷

۲. دقت در دوستیابی | ۱۷۸

۳. لزوم وفای به عهد و پیمان | ۱۷۸

۴. پرهیز از سرگرمی های مضر | ۱۷۸

۵. سخن گفتن و روش های آن | ۱۷۸

ب) سبک زندگی اجتماعی | ۱۷۹

۱. سخن و بیانش | ۱۷۹

۲. خودشناسی و ظاهر فریبی | ۱۸۰

۳. پرهیز از اسراف مالی و اختلال در سیستم

اقتصادی جامعه | ۱۸۰

۴. حسابرسی دقیق مالی | ۱۸۰

۵. عدالت اجتماعی | ۱۸۰

۶. ارتباطات اجتماعی | ۱۸۱

ج) سبک زندگی اعتقادی و اخلاقی | ۱۸۲

۱. عمل، اساس معیار ایمان | ۱۸۲

فصل ششم، سرمایه اجتماعی و فرهنگی و سبک

زندگی | ۱۲۳

مقدمه | ۱۲۵

سرمایه | ۱۲۵

انواع سرمایه | ۱۲۶

- سرمایه اجتماعی | ۱۲۷

- سرمایه فرهنگی | ۱۳۰

سرمایه اجتماعی و فرهنگی و سبک زندگی | ۱۳۲

الف) حوزه عمومی | ۱۳۳

ب) حوزه های همسایگی | ۱۳۴

ج) خانواده | ۱۳۶

د) طبقات اجتماعی | ۱۳۷

فصل هفتم، قشربندی اجتماعی و سبک زندگی | ۱۳۹

مقدمه | ۱۴۱

نظریه های قشربندی اجتماعی | ۱۴۱

قشربندی اجتماعی و سبک زندگی | ۱۴۵

جوانان و سبک زندگی | ۱۴۶

زنان و سبک زندگی | ۱۴۸

فصل هشتم، دین و سبک زندگی | ۱۵۱

مقدمه | ۱۵۳

دین و دینداری | ۱۵۳

الف) دین | ۱۵۳

۲. همه چیز فدای هدف و برای خدا | ۱۸۲

۳. منع استهزاء، بدگمانی، غیبت، تجسس، والقباب زشت | ۱۸۲

سبک زندگی مؤمنان در سورة مؤمنون | ۱۸۳

۱. ایمان و خشوع | ۱۸۳

۲. کریم از بیهودگی | ۱۸۴

۳. مسئولیت پذیری نسبت به جامعه | ۱۸۴

۴. پاکدامنی و عفت | ۱۸۵

۵. پایداری بر پیمان‌ها | ۱۸۶

۶. توجه به پاکیزگی غذا | ۱۸۷

سبک زندگی مؤمنان در سورة فرقان | ۱۸۸

تواضع در کار | ۱۸۸

تواضع در رفتار | ۱۸۹

شب زنده‌داری و نیایش | ۱۹۰

هراس از دوزخ | ۱۹۰

اعتدال و میانه‌روی | ۱۹۰

حفظ حریم انسان‌ها | ۱۹۱

احترام و حفظ حقوق دیگران | ۱۹۲

داشتن هدف مثبت در زندگی | ۱۹۲

خردمندی (هشیاری و نکته‌سنجی) | ۱۹۳

خانواده‌دوستی | ۱۹۴

نوع دوستی | ۱۹۴

منابع | ۱۹۷

به نام خداوند جان و خرد

کزین برتر اندیشه بر نگذرد

پیشگفتار

سبک زندگی به عنوان مجموعه درهم تنیده‌ای از الگوهای رفتاری فردی و اجتماعی، برآمده از نظام معنایی متعالی است که فرهنگی را در جامعه‌ای انسانی ایجاد می‌کند. از آنجا که هیچ‌یک از جوامع بشری را نمی‌توان عاری از فرهنگ تصور کرد، بنابراین، تمام اجتماعات انسانی، از ابتدای تاریخ کنونی، سبک زندگی خاص خود را داشته و از الگوهای رفتاری متناسب با شاخص‌های فرهنگی خود برخوردار بوده‌اند.

سبک زندگی یکی از کلیدی‌ترین مفاهیم علوم اجتماعی نوین است. سبک زندگی در طی چند دهه اخیر، توجه صاحب نظران عرصه‌های مختلف از جمله جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و علوم تربیتی را به خود جلب کرده است. افراد از نظر - رفته، حیثیت و نفوذ، قدرت، عادت، علاقه و خصیصه‌های فرهنگی با یکدیگر تفاوت دارند؛ این به ضرورت سازمان و فعالیت‌های گروهی و الگوهای زندگی روزانه به شیوه‌ها و سبک‌های مختلف زندگی تقسیم می‌شود. تحولات دهه‌های اخیر، چه در زمینه‌های فرهنگی و چه در عرصه‌های ساختاری به تعدد، تنوع و گاه تعارض سبک‌های زندگی منجر شده است. سبک‌های زندگی، الگوهای برای روش زیستن هستند که خطوط و نقوش کلی تمایز ساخت یافته طبقاتی را آشکار می‌کنند. عالمان مفهوم مرتبط با مفاهیم دیگر جامعه‌شناختی از قبیل طبقه، قشر بندی، تولید، مصرف، و هویت بررسی و مطالعه می‌شود.

سبک زندگی به عنوان بخشی از زندگی در بردارنده طیف کامل فعالیت‌هایی است که افراد در زندگی روزمره انجام می‌دهند و ویژگی‌هایی نظیر داشتن سبک «تمایز بخش، شکل خاص، کیفیت برجسته، مکان یا شخص خاص» درباره آن‌ها صدق می‌کند. مجموعه فعالیت‌های افراد

در هر عرصه، می‌تواند سازنده سبک زندگی آن‌ها در آن عرصه باشد. به همین دلیل می‌توان از سبک زندگی در زمینه مصرف مادی، رفتار بهداشتی، مصرف فرهنگی یا رفتار درون منزل سخن گفت.

با توجه به اهمیت ویژه سبک زندگی در جامعه امروز، نوشتار حاضر با رویکردی جامعه‌شناختی به بررسی سبک زندگی پرداخته است. این کتاب در نه فصل نگاشته شده است. فصل نخست، به کلیات سبک زندگی پرداخته و ضمن تشریح مفهوم سبک زندگی در علوم اجتماعی، ویژگی‌ها، مؤلفه‌ها، انواع و شاخص‌های سبک زندگی به بحث گذاشته شده است. فصل دوم به ارائه رویکردهای نظری نظریه‌پردازان سبک زندگی اختصاص یافته است. همچنین در فصل‌های سوم تا هشتم، رابطه هر یک از مفاهیم اساسی علوم اجتماعی شامل هویت اجتماعی، فرهنگ، جهانی‌شدن، رسانه‌های نوین ارتباطی، سرمایه اجتماعی و فرهنگی، فشاربندی اجتماعی و دین به مفهوم سبک زندگی بررسی و تحلیل شده است. علاوه بر آن، در فصل پایانی کتاب، مؤلفه‌های اساسی سبک زندگی در قالب آموزه‌های دینی ارائه شده است. این اثر حاصل تلاش ارزنده جمعه متفکران و صاحب‌نظرانی است که نام آنان در پایان نوشتار آمده است و بدین سبب، مؤلفان عدول این اثر را مرهون زحمات آنان دانسته و مراتب قدردانی خود را از آنان ابراز می‌دارند.

امید است این نوشتار، در تبیین هرچه مناسب‌تر مفهوم سبک زندگی به عنوان مؤلفه‌های کلیدی جامعه‌شناسی و دیگر حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی مفید واقع شود.

دکتر محسن نیازی

استاد جامعه‌شناسی دانشگاه کاشان

محمد کارکنان نصرآبادی

دانشجوی دکتری رفاها اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی